

Nr 28

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om upphävande av elskatteförordningen.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 316 av herr *Sveningsson* och II: 386 av herr *Magnusson* i Tumlhult m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

förordning om upphävande av förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen)

Härigenom förordnas, att förordningen den 1 juni 1951 om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen) skall upphöra att gälla vid utgången av juni månad 1957.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 386.

Syftet med den av 1951 års riksdag beslutade elskatteförordningen var att åstadkomma en sådan överbalansering av budgeten för budgetåret 1951/52, som i dåvarande läge ansågs erforderlig. Ehuru så inte uttryckligen angavs i förordningen, förutsattes likväl vid genomförandet av elskatten, att den skulle vara av allenast tillfällig natur. I princip utgick elskatten till en början å all elektrisk kraft med undantag av sådan, som framställdes på Gotland. I proposition nr 162 till 1952 års riksdag föreslogs emellertid att skatteplikten skulle begränsas till elektrisk kraft, som förbrukas i industriell rörelse med en årsförbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar. Dåvarande chefen för finansdepartementet framhöll i propositionen, att för budgetåret 1952/53 tillkommit andra tillfälliga inkomster, varför behovet av att bibehålla en oförändrad elskatt för det dåvarande ej framstod som lika stort. I detta läge hade departementschefen med hänsyn till bl. a. svårigheterna vid elskattens tillämpning i fråga om förbrukningen av elektrisk kraft för hushållsändamål funnit sig böra förorda ett avskaffande av elskatten på hushållsförbrukningen. Som ett ytterligare skäl för propositionsförslaget anfördes den omständigheten, att icke oväsentliga höjningar av levnadskostnaderna förestode. Departementschefen uttalade vidare att samma skäl inte

talade för en lättnad i beskattningen av den industriella förbrukningen av elkraft. Fortfarande var bränslepriserna sådana, att det fanns anledning att befara en alltför snabb övergång till användning av elkraft, där tidigare andra energikällor använts. Departementschefen var därför inte beredd att föreslå att elbeskattningen upphävdes för förbrukning för industriella ändamål.

Propositionen bifölls av riksdagen med viss mindre ändring.

Enligt 1 § elskatteförordningen i dess nu gällande lydelse skall den som inom riket för användning i industriell rörelse förbrukar mer än 40 000 kilowattimmar elektrisk kraft för driftställe under helt beskattningsår för förbrukningen till staten erlagga särskild skatt (*elskatt*). Härvid skall kraft, som icke yrkesmässigt distribueras av skattskyldig förbrukare, anses vara förbrukad i dennes rörelse.

Elskatt skall icke utgå för elektrisk kraft som

- a) framställs och förbrukas inom Gotlands län,
- b) nyttiggöres inom rörelse för produktion eller distribution av elektrisk kraft, eller
- c) nyttiggöres för produktion och allmän distribution genom ledningsnät av gas eller för allmän distribution av vatten.

Elskatten utgår enligt 3 § i förordningen med tio procent av kraftens beskattningsvärde. Detta värde är lika med summan av de avgifter, som förbrukaren har att erlagga för den elektriska kraften, eller, i den mån producent eller yrkesmässig distributör själv förbrukar kraften, summan av de avgifter, som skulle ha utgått, därest kraften försålts för likartad användning som hos producenten eller distributören.

Skyldighet att erlagga elskatt inträder enligt 4 § nämnda förordning, då den elektriska kraften yrkesmässigt distribueras till förbrukare, som icke samtidigt är producent eller yrkesmässig distributör (*skattepliktig distribution*) eller då den av producent eller yrkesmässig distributör nyttjas i egen rörelse (*skattepliktig egenförbrukning*).

Enligt stadgande i 3 § elskatteförordningen äger Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, kontrollstyrelsen medgiva de avvikelser från bestämmelserna angående skattens bestämmande, som med hänsyn till särskilda omständigheter må finnas påkallade. I 5 § samma förordning stadgas, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, kontrollstyrelsen äger, då synnerliga skäl därtill är, medgiva befrielse från eller återbäring av skatt.

Tillämpningsföreskrifter till elskatteförordningen finnes upptagna i kungörelsen den 1 juni 1951, nr 375, ändrad genom kungörelse den 30 maj 1952, nr 359. Enligt 7 § i kungörelsen skall vid kontrollstyrelsens sida finnas en särskild rådgivande nämnd, elskattenämnden, med uppgift att till styrelsen avgiva yttrande och förslag i ärenden rörande elskatt. Innan kontrollstyrelsen fattar beslut i sådana ärenden av principiell betydelse eller eljest av större vikt, skall styrelsen höra elskattenämnden.

I de förevarande motionerna har motionärerna inledningsvis erinrat om att i årets statsverksproposition bland inkomsterna å driftbudgeten för budgetåret 1957/58 upptagits skatt å elektrisk kraft med 50 miljoner kronor. Därefter uttalas bl. a. att elskatten numera uteslutande verkar som en kostnadsfördrande faktor för den industriella produktionen. Någon särskild motivering lämnas inte i statsverkspropositionen för att elskatten trots sin tillfälliga karaktär skall bibehållas även för nästföljande budgetår. Elskatten drabbar hårdast företag inom exportindustrin, såsom järn- och stålverk, pappersmassefabriker och pappersbruk, samt företag inom den elektrokemiska och elektrotermiska industrin. Men även andra företag av största betydelse för vidmakthållande av sysselsättningen och välbefindandet i vårt land kommer i svårigheter genom elskatten. Den svenska industrins produktionskostnader torde under de senaste åren ha stegrats avsevärt mer än de kostnader våra främsta konkurrenter har att bära. När konkurrenterna kan utbjuda sina produkter såväl på våra exportmarknader som på hemmamarknaden till lägre pris än de svenska företagen och dessa företag genom statliga ingripanden, främst på skatteområdet, får allt svårare att genomföra kostnadsnedpressande rationaliseringar, föreligger risk för att den svenska industrin förr eller senare kommer till korta i konkurrensen. Svårigheterna för de svenska företagen accentueras ytterligare däri-genom, att man inom flera betydande konkurrentländer övergått till en alltmer företagsvänlig skattepolitik, som främjar dylika rationaliseringar. De nämnda konkurrensnedsättande verkningarna ökas på grund av den nyligen beslutade höjningen med 20 procent av taxorna för högspänd elektrisk kraft. Slutligen framhåller motionärerna att de administrativa kostnader och det besvär elskatten förorsakar inte står i proportion till skattens jämförelsevis ringa statsfinansiella betydelse.

Utskottet

Förordningen om skatt på elektrisk kraft infördes genom beslut av 1951 års riksdag. Syftet med densamma var att åstadkomma den överbalansering av budgeten som i dåvarande ekonomiska läge ansågs erforderlig. I princip utgick skatten, som var avsedd att vara tillfällig, till en början på all inom riket framställd elektrisk kraft. I propositionen nr 162 till 1952 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t emellertid att skatteplikten skulle begränsas till elektrisk kraft, som förbrukas i industriell rörelse med en årsförbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar. Till stöd för förslaget anförde chefen för finansdepartementet bl. a. att behovet av en överbalansering av budgeten visserligen kvarstod men att andra tillfälliga inkomster tillkommit, vilka gjorde det möjligt att något lätta på elbeskattningen. I detta läge hade departementschefen med hänsyn till bl. a. svårigheterna vid elskattens tillämpning i fråga om förbrukningen av elektrisk kraft för hushållsändamål funnit sig böra förorda att elskatten på hushållsförbrukningen avskaffades.

Samma skäl talade däremot inte för en lättnad i beskattningen av den industriella förbrukningen av elkraft. Bl. a. var bränslepriserna sådana att det fanns anledning befara en alltför snabb övergång till användning av elkraft, där tidigare andra energikällor använts. Propositionen bifölls av riksdagen med viss mindre ändring.

I de förevarande motionerna har yrkats att riksdagen måtte besluta att elskatteförordningen skall upphöra att gälla med utgången av juni månad 1957. Till stöd för yrkandet har anförts att elskatten enligt motionärernas mening uteslutande verkar som en kostnadsfördyrande faktor för den industriella produktionen samt att den svenska industrins kostnadsläge är så högt att dess konkurrensmöjligheter gentemot utlandet avsevärt försvåras. Motionärerna uttalar även att elskatten har en relativt ringa statsfinansiell betydelse.

Såsom i motionerna påpekats har elskatten upptagits bland inkomsterna å driftbudgeten för budgetåret 1957/58 med ett belopp av 50 miljoner kronor. I driftbudgeten för innevarande budgetår ingår samma skatt med ett belopp av 45 miljoner kronor.

I årets statsverksproposition har liksom tidigare starkt understrukits kraven på en aktiv finanspolitik för upprätthållande av samhällsekonomisk balans. Riktpunkten har därvid varit att åstadkomma totalbalansering av budgeten, d. v. s. statsinkomsterna skall inte blott täcka de emotsedda utgifterna på den för året fastställda driftbudgeten utan även ge ett överskott som med hänsyn till läget på kapitalmarknaden begränsar den statliga upplåningen till minsta möjliga belopp. Enligt de i statsverkspropositionen gjorda beräkningarna skulle för nästkommande budgetår en sådan totalbalansering inte uppnås. Självfallet skulle ett avskaffande av elskatten i detta läge öka den underbalansering som sålunda för närvarande utmärker totalbudgeten. Såvitt nu kan bedömas kan detta budgetunderskott på grund av stegrade utgiftsbehov förväntas komma att ytterligare öka. Enligt utskottets uppfattning är därför den statsfinansiella betydelsen av elskatten mera betydande än vad motionärerna synes vilja göra gällande.

Med anledning av motionärernas uttalande att elskatten drabbar vissa företag hårdare än andra vill utskottet framhålla att elskatteförordningen — såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen — innehåller bestämmelser, enligt vilka Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, kontrollstyrelsen äger medgiva de avvikelser från föreskrifterna angående elskattens bestämmande, som med hänsyn till särskilda omständigheter må finnas påkallade, ävensom befria från eller besluta om återbäring av skatt, då synnerliga skäl föreligger. Beträffande den av motionärerna särskilt omnämnda elektrokemiska och elektrotermiska industrin har Kungl. Maj:t med stöd av dessa bestämmelser genom beslut den 9 maj 1952 medgivit viss nedsättning av beskattningsvärdet för elektrisk kraft. Dessa föreskrifter går i korthet ut på att elkraft, som förbrukas vid elektrokemisk eller elektrotermisk tillverkning, beskattas efter ett beskattningsvärde av ett öre per kilowattimme i den mån det faktiska kraftpriset ej är lägre; skatten ut-

gör sålunda högst 0,1 öre per kilowattimme. Det kan vidare framhållas att Kungl. Maj:t genom särskilda beslut bemyndigat kontrollstyrelsen medgiva befrielse från skatt för elektrisk kraft, som förbrukas för foderförmalning av spannmål, samt för kraft, som förbrukas för elektrisk ångpannedrift under tid då allmänt underskott å vattenkraft inte föreligger i landet.

Utskottet vill slutligen erinra om att såsom ett argument för bibehållande av elskatten på kraft, som förbrukas inom industrin, framförts att elskatten verkar bromsande på en i förhållande till tillgången på elkraft alltför snabb övergång till elkraft från andra energikällor, främst importerade fossila bränslen. Enligt utskottets mening får detta argument allttjämt anses bärande. Sedan elskatten infördes torde läget beträffande landets elkraftförsörjning beroende på den starkt ökade efterfrågan på elkraft snarare ha försämrats än förbättrats relativt sett. Den efterfrågebegränsande effekt elskatten kan ha måste därför nu vara än mer önskvärd än tidigare. Utskottet finner det således även ur nu anförda synpunkter vara motiverat att bibehålla elskatten.

Med det anförda avstyrker utskottet de förevarande motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att de likalydande motionerna I: 316 av herr Sveningsson och II: 386 av herr Magnusson i Tumhult m. fl. om upphävande av elskatteförordningen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 mars 1957

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Hagberg, Heüman, Spetz, Eriksson, Gustaf Elofsson*, Snygg, Söderquist, Rune Johansson och Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson, Sundström, Nilsson i Svalöv, Allard, Vigelsbo, Wiklund, Strandh, Henriksson, Anderson i Sundsvall och Stenberg*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Hagberg, Spetz, Söderquist, Nilsson i Svalöv, Strandh, Anderson i Sundsvall och Stenberg.*